

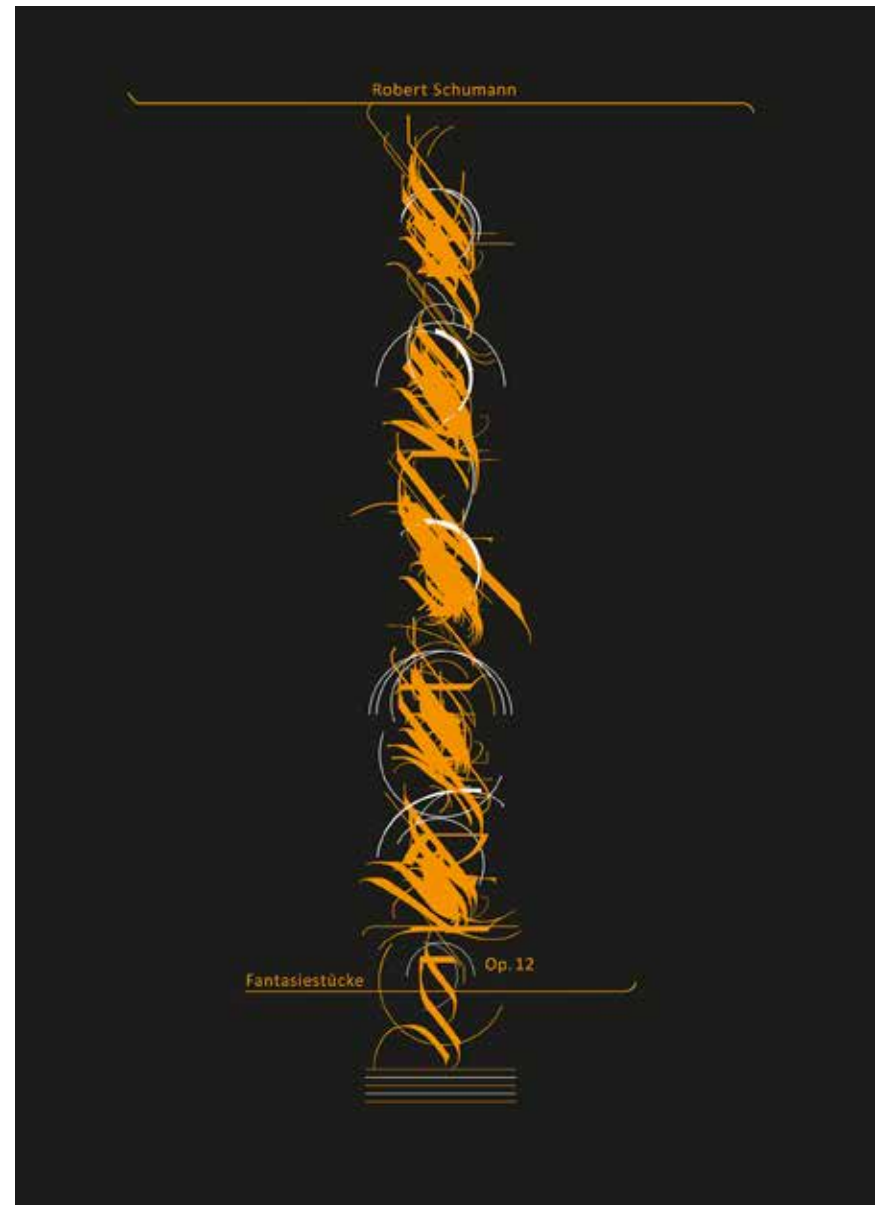
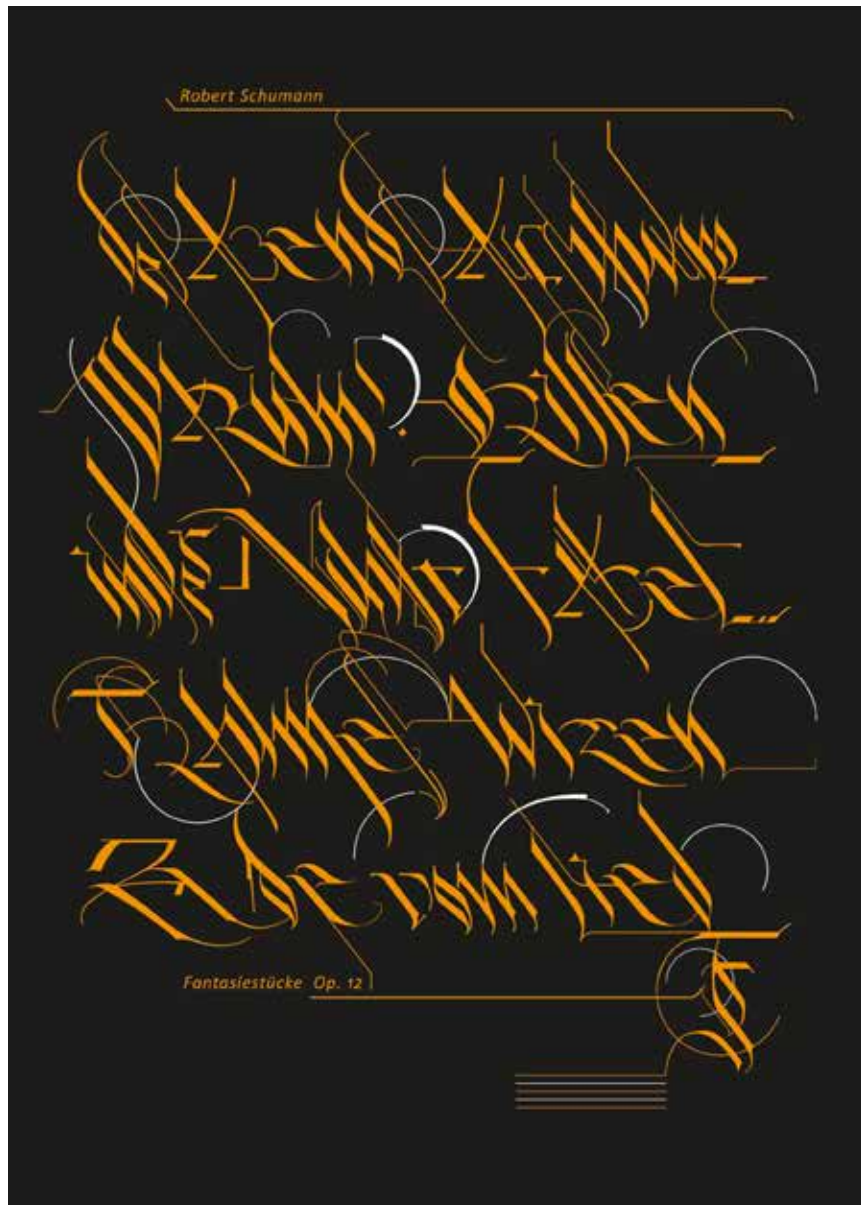
VORONKO VERA
SZAKMAI PORTFÓLIÓ

Tartalom

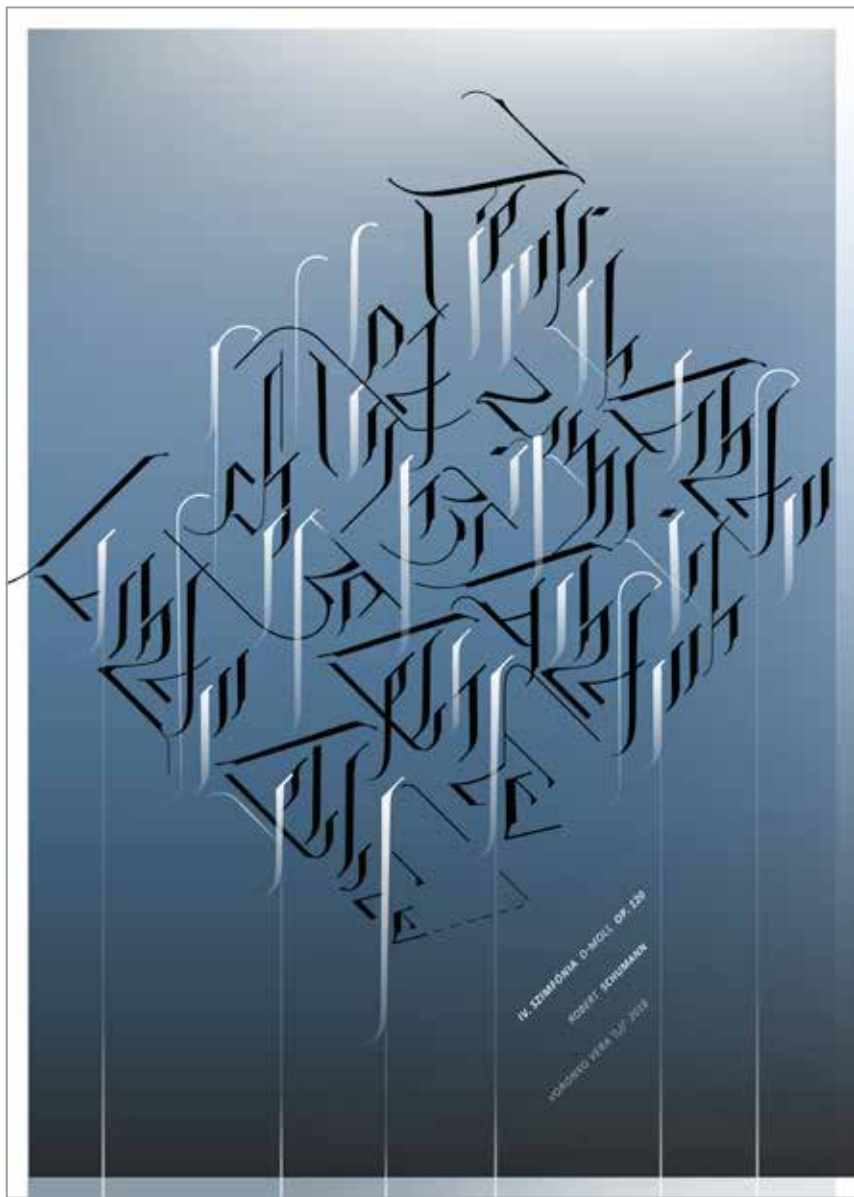
Diplomamunka
Tervezőgrafika
Kalligráfia
Tipográfia
Workshop

Voronko Vera

Voronko Vera

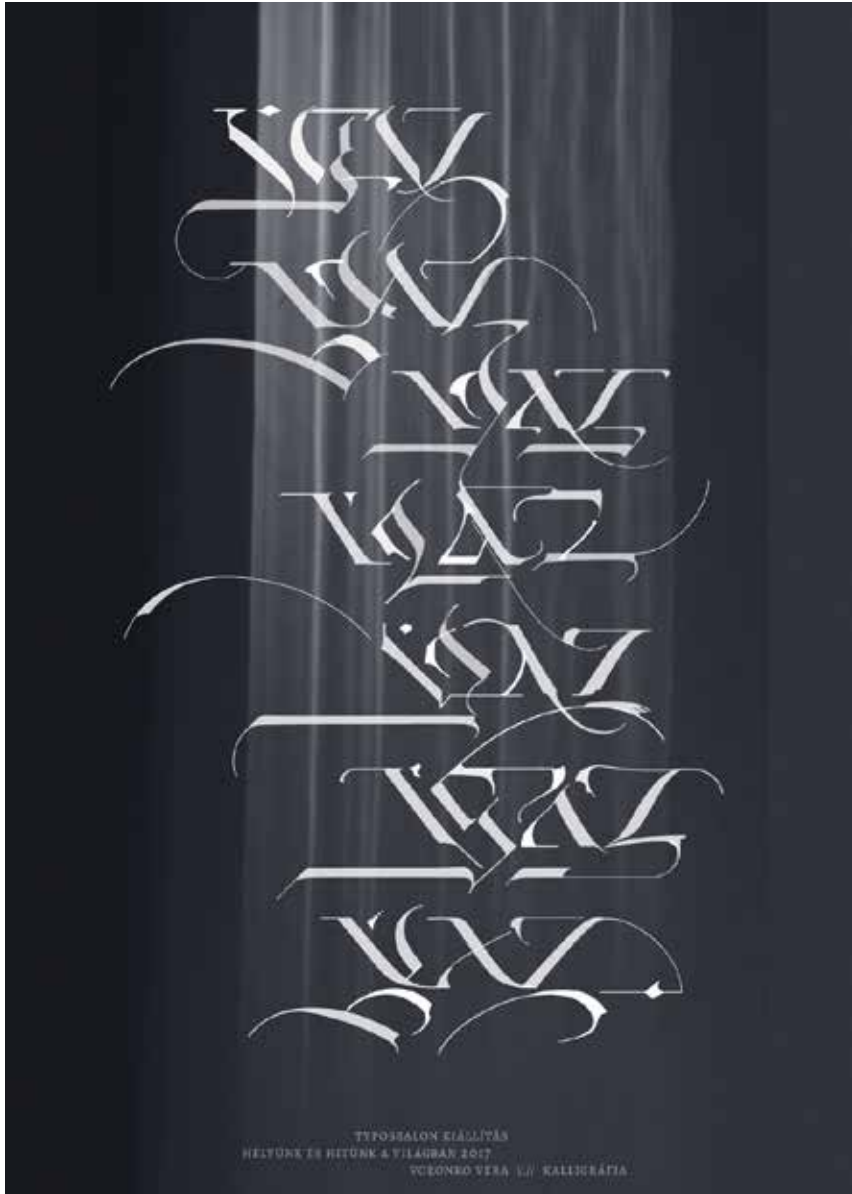
Kalligrafikus plakát Robert Schumann zeneművére
XII. Országos Grafikai Biennálé, Budapest

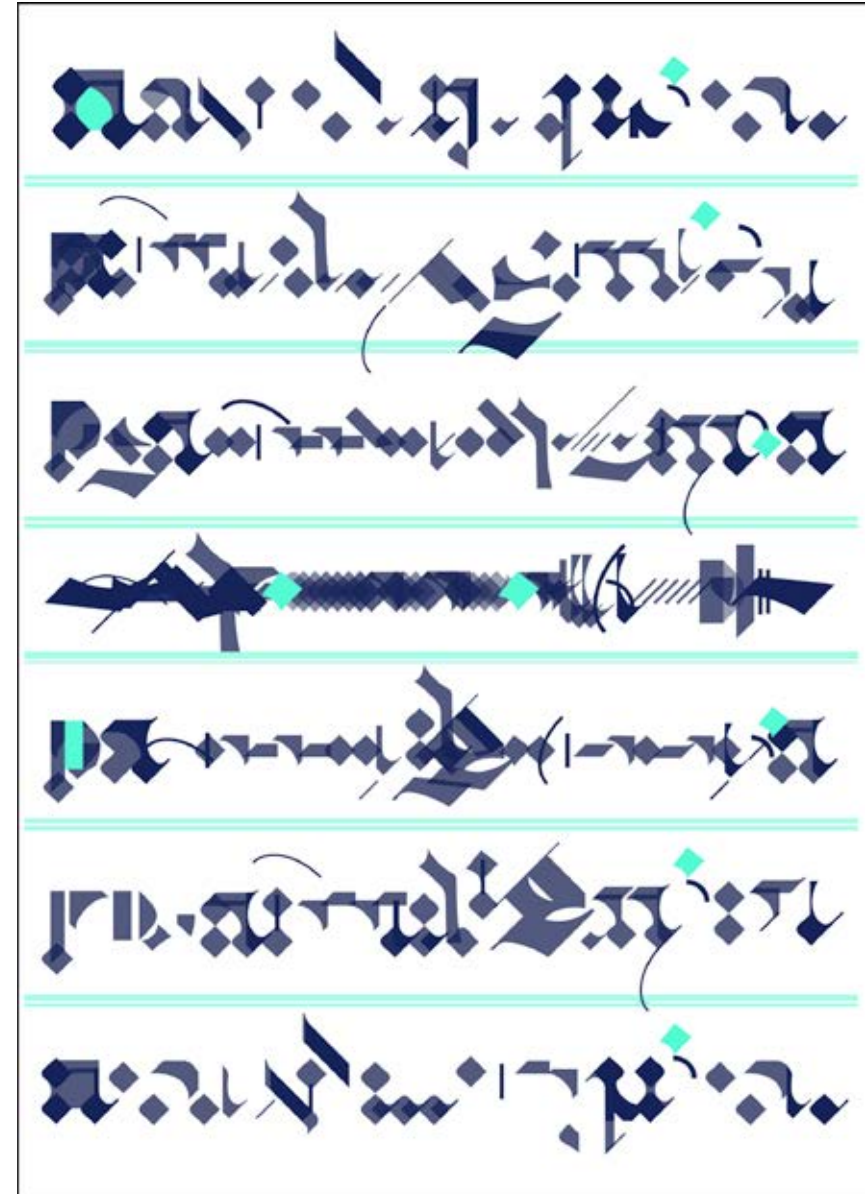
„ADY 100” kalligrafikus plakát. Typoszalon kiállítás, Budapest

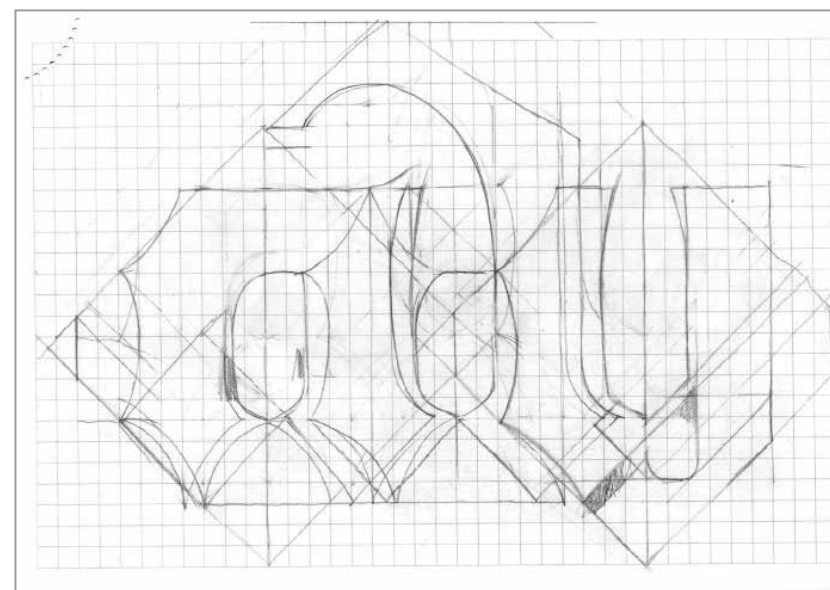
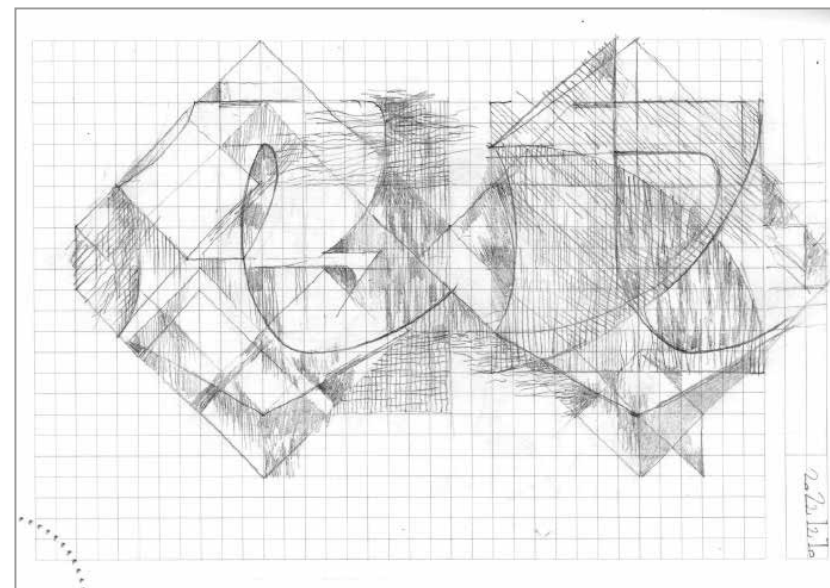

„Igaz” kalligrafikus plakát. Helyünk és hitünk a világban.
TypoSalon kiállítás, Budapest

„pandémia.πανδημια” digitális print
„Horizont” MAOE, Szeged

ki

És az ő barátai is, akik
szívvel és hittel
oh, van szívü, hűleg szemü barátok.

És az ő barátai is, akik
szívvel és hittel
oh, van szívü, hűleg szemü barátok.

nagy.enőre.sorok SPACES.IT

YOBONKO YERK VVV

gerjeált
lelkemnek
ki látta valóját?

És az ő barátai is, akik
szívvel és hittel
oh, van szívü, hűleg szemü barátok.

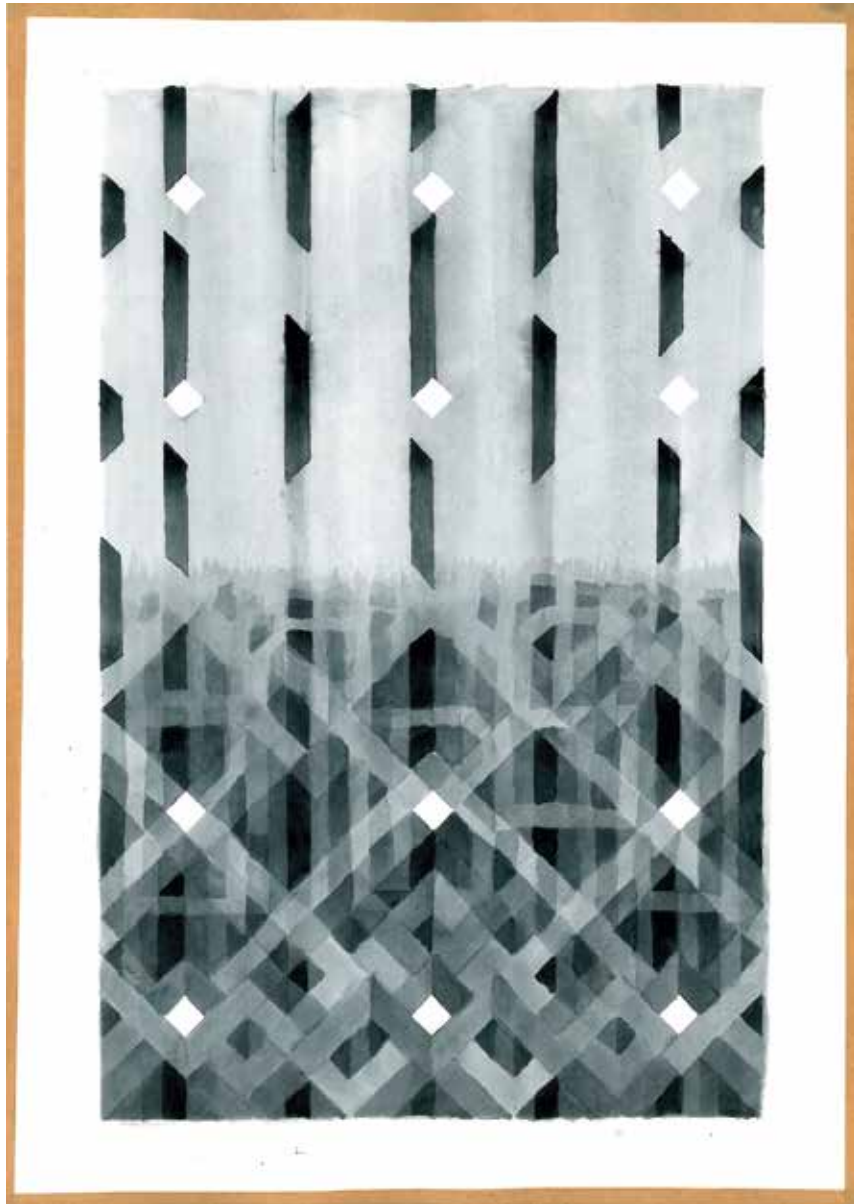
és
örök jószág?

ki

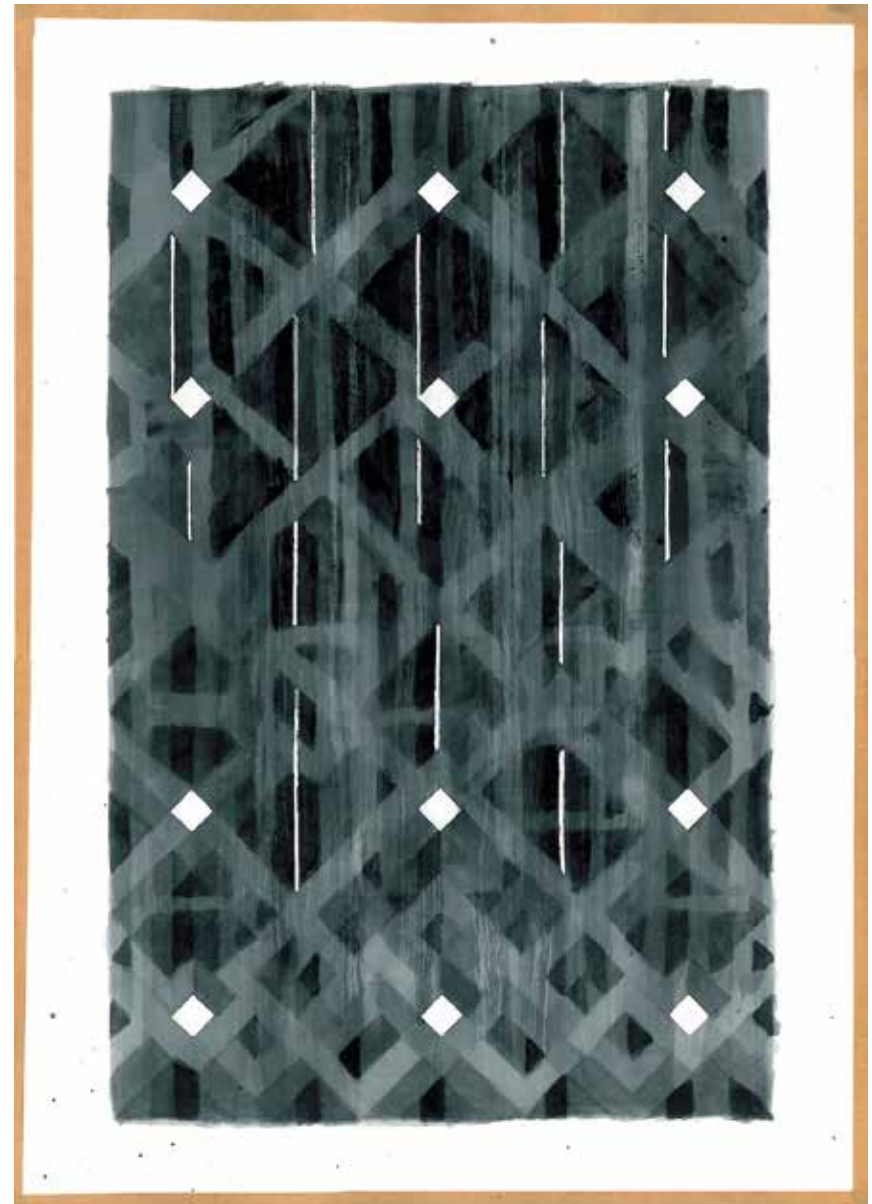
nagy.enőre.sorok SPACES.IT

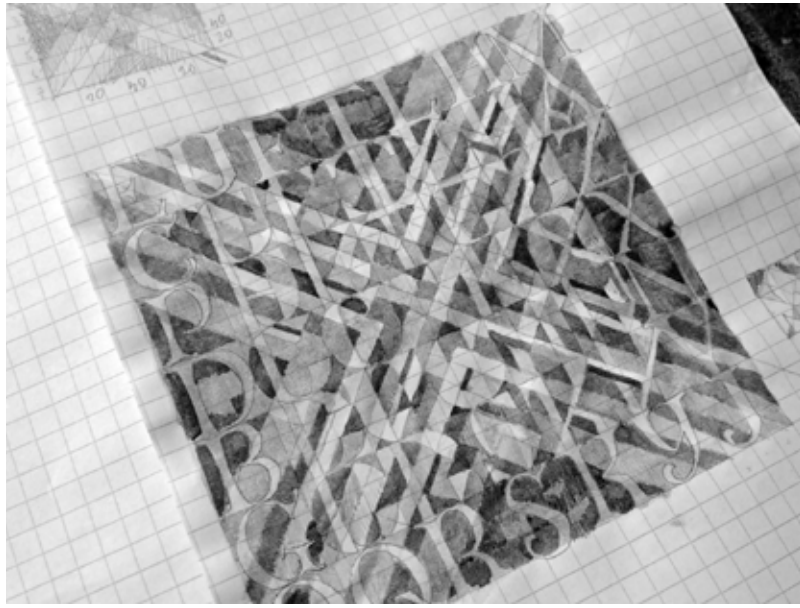
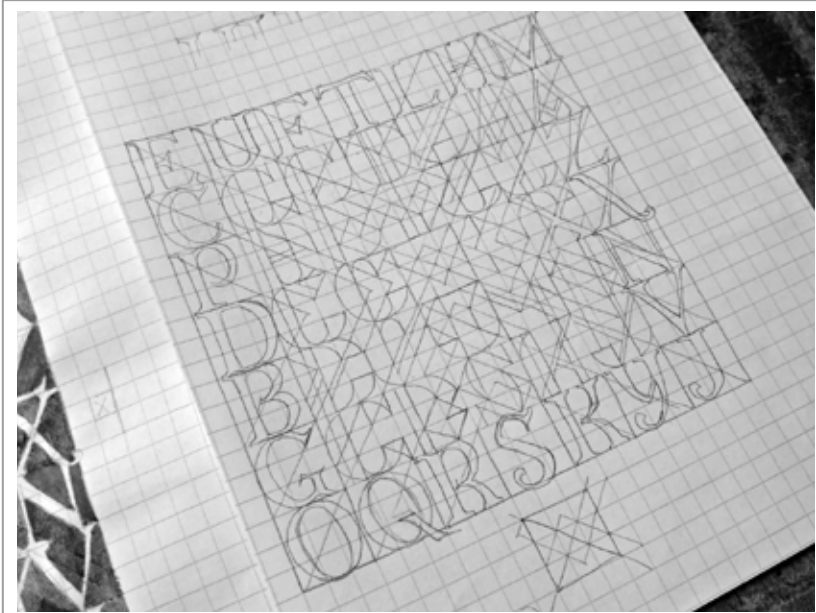
YOBONKO YERK VVV

Betűtanulmány. Babel 1. Akvarell
„Káosz és rend” MAOE, Szeged

Betűtanulmány. Babel 2. Akvarell

CXXII SOLTAR
 6 Könyörögjerek a Jerusale
 ségért ezt mondván: legyen
 a kik teged Szeretnek.
 7 Légyen békeség a tekerítessedt
 a te tornyaiddban.
 8 Az én atyámfiaiért és az én barát

Ezen Isten házának felső és belső
 részei az 1771 dik évfolyamban épít
 tettenek és ékesítetnek meg az egész
 sz: Reformara Ecclesia költsége és szorgal
 matossággal Curatorok T. N: v. sz. l. sz. sz.
 Gáspár Mándi János és Madagy fűsüs
 János Uraimék s. mostan itten tevo Predi
 kator T. szikszai Aron Ur idejében.

12. FEDI UALIN
 N Segedelme Al
 UNŰAK ezen műka
 Oltzi mester Em
 k. ASZTALOS⁴
 nre ASZTALOS

Kiazbúnélkül van velsen
 rám rám követ követ velsen
 excapite excip. Nagy bujaság
 nagy bujaság az gonosz az gond
 Hallod eifju Jöj te gyszóm
 Haallood eifju Jöj te gyszóm

A hely szorít, a szó kurtít, a betű vonít

A bulvárbetű gyógyít

Capsula Bold
C+a+p+s+u+l+a=C

a á b c d e é f g h i j k l m n o ó ö p q r s t u ú ü ...

Lenyomják a torkodon és kész ...
Panaszom, hogy nincs panaszom
Méregrága csodaszerek nem létező bajokra ...

Kicsi ötös ...
Bulvárhormog

Tudásrecept: veszítsd el a fejed!
Gagygyógyír?

Tömeghiszti ...
Szavazz a bunyóra!

KIPAROLT az UgyeJó
€X Mennyi?
R-I-U-Z-I-V interjú a betűróval

Uj párt(ly)kadal

V W X Y Z & Æ Á Á B C D E É F G H I J K L M N O Ó Ö P Q

Hógló helyett segít a pirulacsata
Könnyedbevétel ... **A dilibogyó nem „cziki”**

SPORT hirdetés
Hétfős doppinggus

Országos KAPAS-FOGAS

80 milliós NYEREMÉNY

Heckkampány? R S T U Ú Ü V W X Y Z 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 @ . , : ; ! ? € \$ ¥

Yuladogott nyugtara

Ne szj) bel

Indul a NAGY médiahajrá

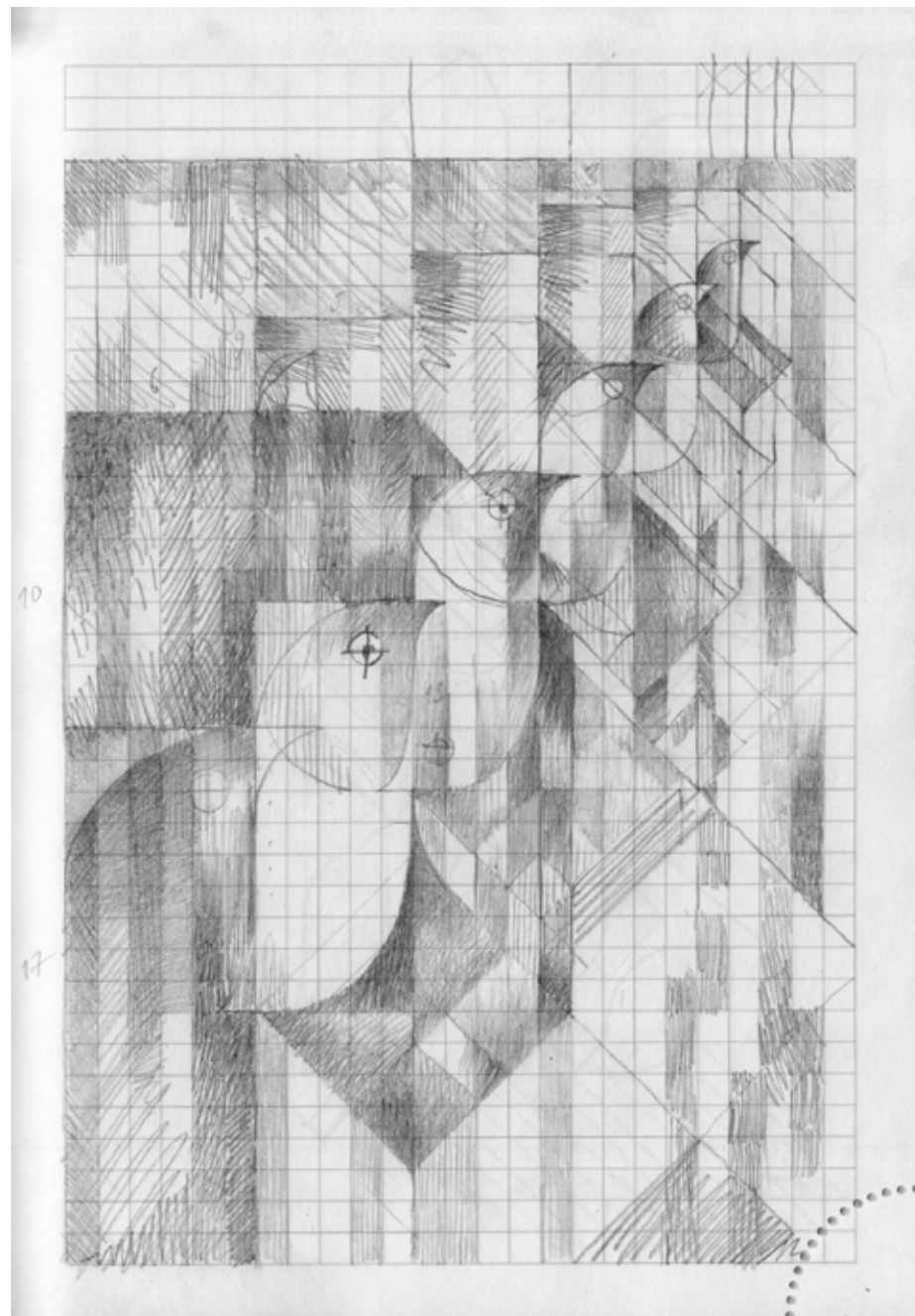
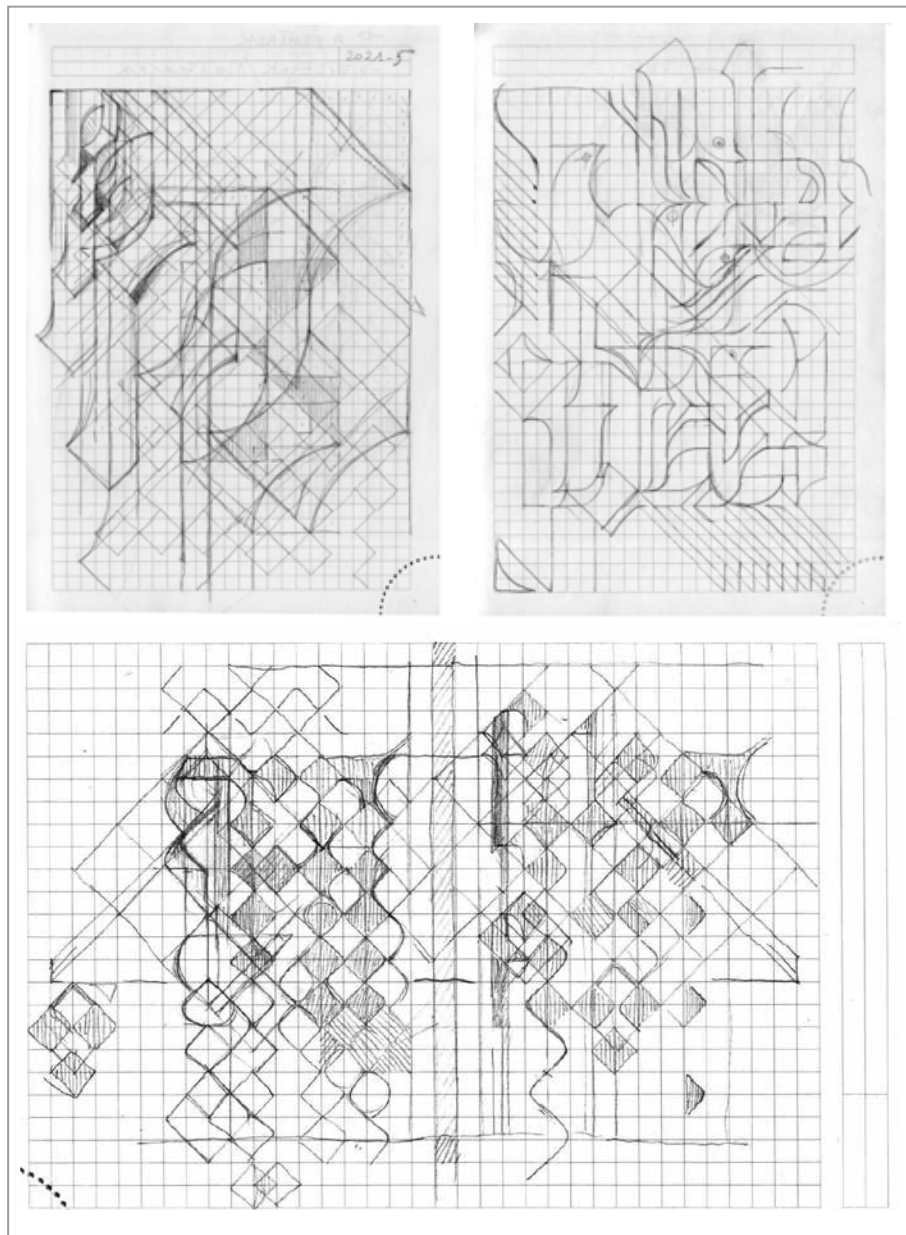
Segélykérés az égből
Feldobja az embert ...

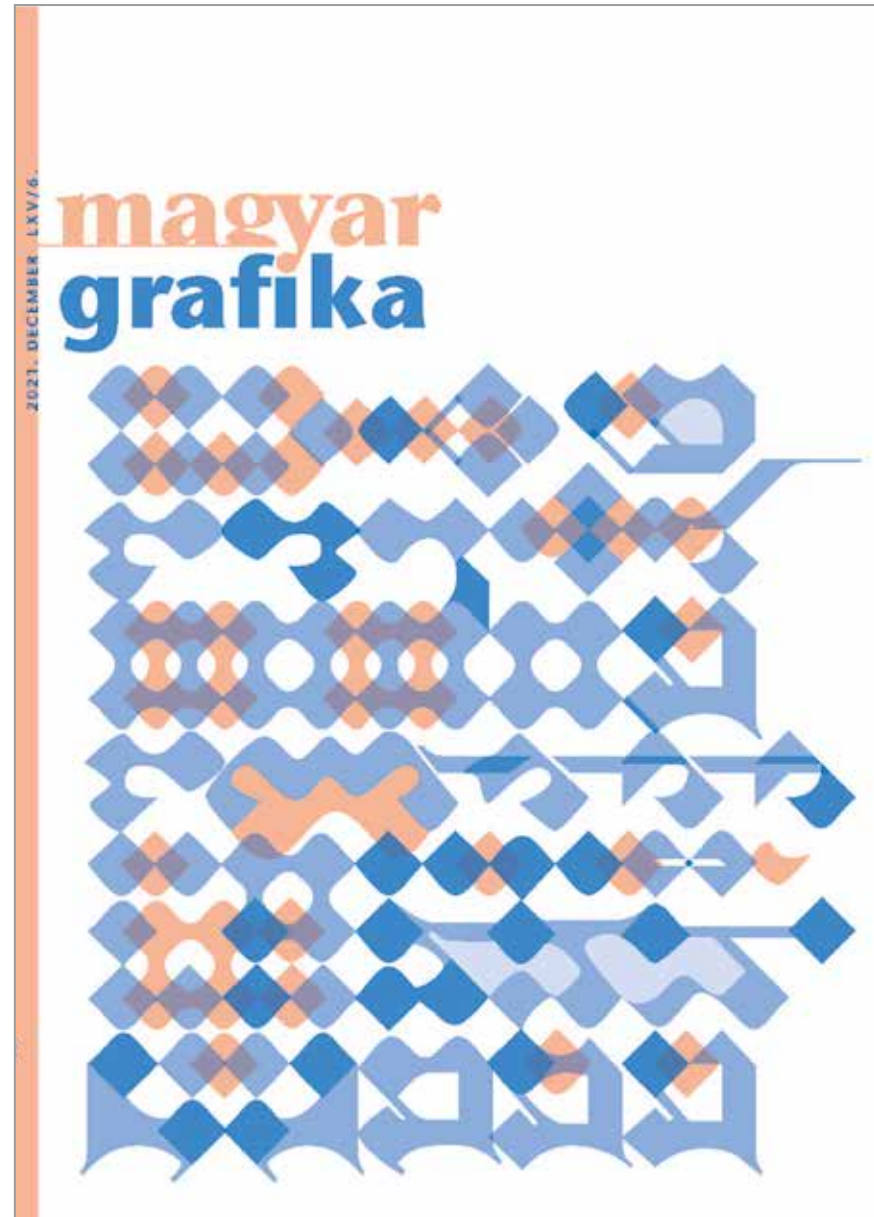
Drukkertipp:
Ne író le magad!

Óriási mébaté

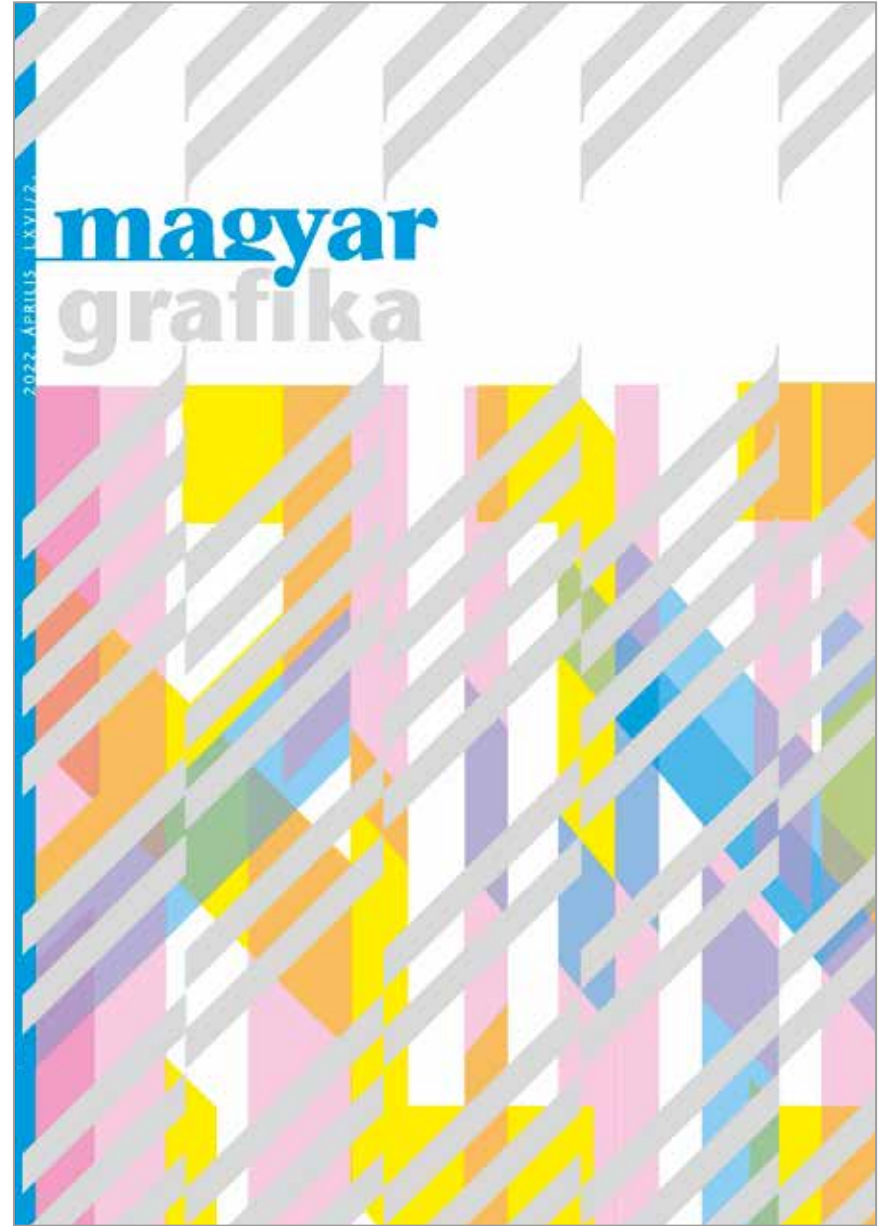
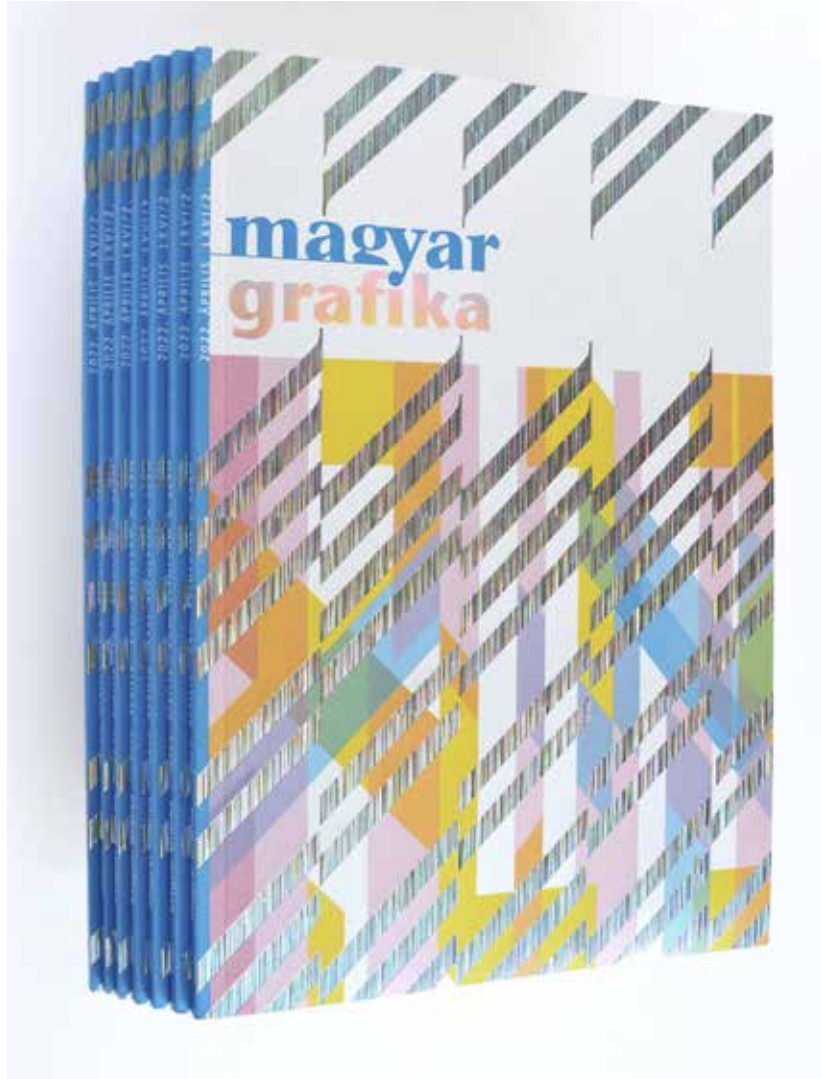
[[[* % _ + - = / ... @ @ - .]]] ... à á ä å ä ž ů ŧ æ ł a ä g ð þ ø ¶

Serkentő vereségek **Ennyi.** PONT

A lapfejet Maczó Péter tervezte

A lapfejet Maczó Péter tervezte

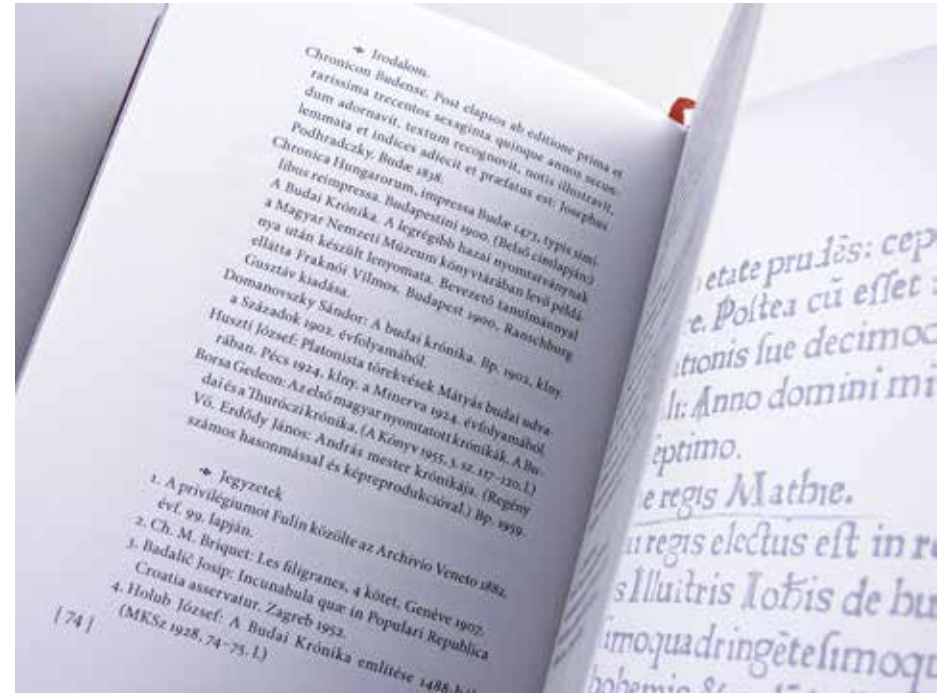
➔ A Budai Várban,
a Hess András tér 4. számú házában emléktábla jelöli,
hogy itt működött Magyarország első nyomdája

Fitz József

A magyar nyomdászat
könyvkiadás és könyvkereskedelem
története

Nyomdászatunk a reneszánsz fénykorában
(1472–1526)

részletek

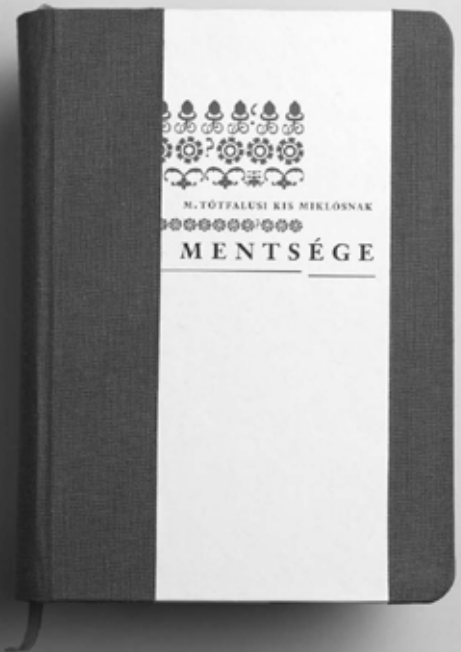
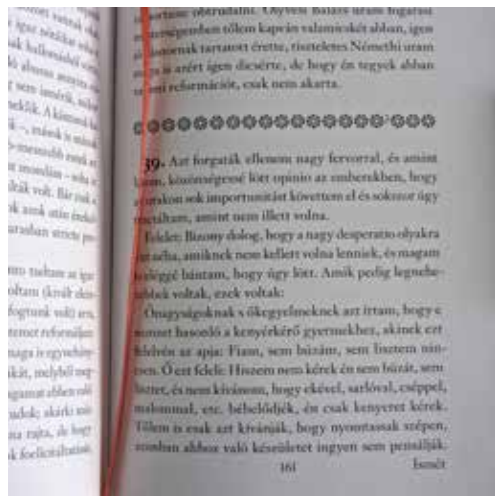

Minden ív nyomtatásával ugyan elfogyasztott egy rizsmát, minden új ívvel áttért egy másik rizsmára, melyben a vízjegy másik változata látható. Miután 13 ívben a vízjegyek az általam látott példányokban szabályosan váltakoznak, nyilvánvaló, hogy egy-egy ívet megközelítőleg annyi példányban kellett nyomtatnia, ahány hibátlan ívet a rizsma tartalmaz. Briquet szerint egy-egy rizsmában rendszerint 500 ív volt, de bizonyos százalékot, mint hibásat ki kellett belőle selejtezni. ♣ Számításunk szerint 450 példány ára már megközelítette a kiadásra költött összeget, 470 példányé pedig valamiképpel már túl is haladta azt. Nyereségként megmaradt az állandó berendezése, a budai előkelőségeknek felajánlott tiszteletpéldányokért járó jutalom és támogatónak további jóindulata. A tiszteletpéldányokat – elsősorban a király és Karai számára – bizonyára hártýára nyomtatta. Így volt divat, ez volt az előkelőbb, a hártýapéldányok lapszélei díszítéseit, iniciálét, esetleges miniatúráit, a címert, a miniatúr szzebben festhette be, mint a papírra. De ha voltak hártýapéldányok, azok a 16. vagy 17. század folyamán elvesztek, elpusztultak.

Hess András kiadványai

➤ *Chronica Hungarorum*-ot zárószorai szerint „bevégezte Hess András Budán az 1473. esztendő pünkösdi előtti szombatján”. Ez az egyetlen hely, melyen a 15. század folyamán Hess András neve szerepel. ♣ Az előszóból megtudjuk, hogy a krónika volt legelső kiadványa, – „mea prima...” S azt is, hogy nem megrendelésre, nem Karai kívánságára, hanem a saját kezdeményezésére adta ki. „Azt hittem, ez minden magyar embernek kedves örömet fog okozni.” ♣ Meglepő, hogy „hosszasan tépélföldött”, kinek ajánlja? A királyra gondolhatott. A természetes személy mégis adva volt Karaiiban, aki „a munka legfőbb indítóoka volt”, aki nélkül „azt sem kezdeni, sem befejezni nem tudta volna”. ♣ A krónikát úgy is mint első hazai nyomtatványunkat, úgy is mint történelmünk egyik forrásművét, a vele foglalkozó tudósok különféle szempontokból göröcsövi vizsgálat alá vették. ♣ Fraknói Vilmos 66 sajtóhibáját elemzi. Vannak köztük jelentéktelenek, amelyenek bármilyen nyomdással előfordulhatnak, mint pl. n – u helyett, c – o helyett, b – h helyett, van megfordított betű s itt-ott valamely szón belül betűnyi hézag akad.

ÉGE

VÉGE

Его хребет стоит, как тополь,
А не лежит хребтом зверей.
Прямостоечее двуногого,
Тебя назвали через люд.
Где лужей пролилися пальцы,
Мы говорили — то ладно,
Когда мы легли, мы летим.
Когда с людьми мы, люди, летки, —
Любим. Любимые — лодимы.
Эль — это леткие Лели,
Точек возвышенный ливень,
Эль — это луч весовой,
Воткнутой в площадь ладий.
Нить ливня и лужа,
Эль — путь точки и высоты,
Остановленный широкой
Плоскостью
В любви сокрыт приказ
Любить людей.
И люди — те, кого любить должны мы.
Матери ливнем любимец —
Лужа дитя.
Если широной площади остановлена точка — это Эль.
Сила движения, уменьшенная
Плоскядью приложениа, — это Эль.
Таков силзовой прибор,
Скрытый за Эль.

Начало 1920

Велемир Хлебников, Т. Туранин,
М. Савельский текст,
1986 [http://www.khlebnikov.com/cont.html](http://web.archive.org/web/20060406080406/http://www.khlebnikov.com/cont.html)

СТРАННЫЙ
ЧЕЛОВЕК

X

12

«Странный человек»
Велемир Хлебников 1885–1922

Что мы знаем о Велемире Хлебникове? Поэт, один из основателей русского футуризма, экспериментатор в области словотворчества и зауми, «пределаитель земного шара». А еще — человек, чудовищно неспрособленный к реальной жизни. Как написала о нём журналист Ольга Андреева, «Читая что угодно о Хлебникове, хочется спросить, куда смотрели его родители? О чем думали эти чудесные люди, отпуская в огромный жестокий мир своего нежного сына, человека, не умеющего даже толком умыться, не говоря о уже том, чтобы найти себе обед, теплые пальто или крышу над головой. Нет, они его, конечно, не отпускали. Просто однажды сестра Верочка дала Вите свою золотую цепочку. Витя продал её и поехал в Москву. В восемнадцать лет он уже сидел, а тридцати — скитался по психбольницам, а тридцати шести — умер. Вот несколько историй от очевидцев того, как странно прожил поэт эти 36 лет.

Хлебников и Петровский
О Андреева

Одно время Хлебников делил с поэтом Петровским комнату, оба жили в бедности, на грани нищеты. Петровский укладывал Хлебникова спать, помогал умываться, подбирал за ним рукописи, переписывал, чтобы не пропали, встречал-проводил, вымучивал денгами, и т. д. и т. п. Спустия некоторое время Хлебников, уже будучи в Астрахани, поехал Петровского к себе в гости «на дачу». Оттуда отправились теплоходом в Череповец, по калмыцким селениям. Петровскому в степи сделалось дурно, и он упал без сознания. Очнулся спустя бог знает сколько времени, добрался сам до пархода, до Астрахани, до квартир Хлебникова, заходит, а тот ему: — А, вы не умерли?

Хлебников и умывание
В Шершеневич

«Умывание Хлебникова надо было бы демонстрировать в школах детям, чтоб те знали, как не надо умываться. Он наливал с большой опаской на совершенно выпрямленные ладони воду и мог часами наблюдать, как вода стекает обратно. Что он решал в эти минуты — неизвестно. Наконец он решительно черпал воду, подносил ее к лицу и в последний момент разжимал руки, так что вода выливалась обратно, не касаясь лица. Хлебников долго тер полотенцем, а если его не было, то чем попало, **сухое лицо**. Иногда он даже прищмыкался, его лицо выражало при этом неопределимое страдание и удивление».

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

531

532

533

534

535

536

537

538

539

540

541

542

543

544

545

546

547

548

549

550

551

552

553

554

555

556

557

558

559

560

561

562

563

564

565

566

567

568

569

570

571

572

573

574

575

576

577

578

579

580

581

582

583

584

585

586

587

588

589

590

591

592

593

594

595

596

597

598

599

600

601

602

603

604

605

606

607

608

609

610

611

612

613

614

615

616

617

618

619

620

621

622

623

624

625

626

627

628

629

630

631

632

633

634

635

636

637

638

639

640

641

642

643

644

645

646

647

648

649

650

651

652

653

654

655

656

657

658

659

660

661

662

663

664

665

666

667

668

669

670

671

672

673

674

675

676

677

678

679

680

681

682

683

684

685

686

687

688

689

690

691

692

693

694

695

696

697

698

699

700

701

702

703

704

705

706

707

708

709

710

711

712

713

714

715

716

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

727

728

729

730

731

732

733

734

735

736

737

738

739

740

741

742

743

744

745

746

747

748

749

750

751

752

753

754

755

756

757

758

759

760

761

762

763

764

765

766

767

768

769

770

771

772

773

774

775

776

777

778

779

780

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

791

792

793

794

795

796

797

798

799

800

801

802

803

804

805

806

807

808

809

810

811

812

813

814

815

816

817

818

819

820

821

822

823

824

825

826

827

828

829

830

831

832

833

834

835

836

837

838

839

840

841

842

843

844

845

846

847

848

849

850

851

852

853

854

855

856

857

858

859

860

861

862

863

864

865

866

867

868

869

870

871

872

873

874

875

876

877

878

879

880

881

882

883

884

885

886

887

888

889

890

891

892

893

894

895

896

897

898

899

900

901

902

903

904

905

906

907

908

909

910

911

912

913

914

915

916

917

918

919

920

921

922

923

924

925

926

927

928

929

930

931

932

933

934

935

936

937

938

939

940

941

942

943

944

945

946

947

948

949

950

951

952

953

954

955

956

957

958

959

960

961

962

963

964

965

966

967

968

969

970

971

972

973

974

975

976

977

978

979

980

981

982

983

984

985

986

987

988

989

990

991

992

993

994

995

996

997

998

999

1000

Хлебников о быту
Исторические анекдоты

В ежедневной жизни умозаключения Велемира Хлебникова бывали очень неожиданными. Однажды утром, в Куоккале, хозяин дома зашел утром в комнату, где ночевал Хлебников. Он не увидел ни пижамы, ни брюк, и, вообще, никаких элементов одежды Хлебникова. Хозяин выразил свое удивление и получил следующий ответ: «Я зачихнул их под кровать, чтобы они не запылились».

Хлебников и килька
Исторические анекдоты

Как-то за обедом в кругу знакомых Хлебников осторожно протянул руку к довольно далеко стоящей тарелке с кильками, взял двумя пальцами одну из них за хвост и медленно **поволок ее по скатерти** до своей тарелки, оставив на скатерти влажную тропинку. Наступило общее молчание, так как все оглянулись на маневр Хлебникова. Хозяин, без малейшего оттенка упрека, спросил: «Почему же вы не попросили кого-нибудь **привести к вам тарелку с кильками**?» Потухшим голосом Хлебников произнес: «**Нельзя тревожить**».

Раздался всеобщий хохот, но лицо Хлебникова было безнадежно грустным.

Хлебников и вещи
Лия Врик. «Пристрастные рассказы»

«У Хлебникова никогда не было ни копеечки, одна смена белья, брюки рваные, вместо подушки наволочка, набитая рукописями. Когда уезжал в другой город, на волоку оставял где попало. Бурлюк ходил за ним и подбирал, но большинство рукописей все-таки пропало. Читая свои вещи он совсем не мог, ему становилось истерично скучно, он замочкал на полуслове, говоря «так далее». Я никогда не слышала от него ни одного пустого слова, он никогда не **врал и не кривлялся**, и я была убеждена в его гениальности. Пришел он к нам как-то зимой в летнем пальто, синий от холода. Я тут же повела его покупать шубу. Он долго примерял, выбрал фасонистую, на вате. Я дала ему три рубля на шапку и пошла по своим делам. Вместо шапки он купил, конечно, цветных бумажных салфеток (очень уж понравилась) и принес мне в подарок».

4

5

Хлебников и маскарадный костюм
Исторические анекдоты

Однажды на светках Хлебников вместе с компанией друзей должен был идти на маскарад. Он выбрал себе **костюм римского патриция**. В тоге, обнажившей его вальме, худые руки и жилистую шею, он выглядел довольно жалко. Но едва на него надели лавровый венок, как он преобразился: выпрямился и стал очень высоким, лицо стало властным, а взгляд — твердым и холодным. Когда компания поднималась по лестнице женского Медицинского института, где проводился маскарад, Хлебников вдруг встал на пьедестал, приготовленный для какой-то статуи, величественным жестом поднял руку и замер. Он стоял как мраморная статуя, а на его лице не дрогнул ни один мускул. Так, не шевелясь, Хлебников простоял несколько часов, до тех пор, пока не окончился маскарад. Тогда он сошел с пьедестала и, как был, в тоге и сандалиях, пошел по Большому проспекту. Было довольно холодно, но Хлебников надменно шал по сиему почти совершенно раздетый. Полицейские его арестовали, а у Хлебникова кроме тоги и лаврового венка не было никакого вида на жительство, и его поспешно в катажалку. Утром друзья поэта пришли в **полицейский участок** с вещами поэта и с трудом добились его освобождения.

Эль — означает те имена, где сила тяжести, шедшая по некоторой оси, раскладывается по плоскости, поперечной этой оси. «...» есть переход точек на одномерного тела в двумерное тело, под влиянием остановки движения, и есть точка перехода, точка встречи одномерного мира и двумерного вида. Не отсюда ли слово — любить. В нем сознание одного человека падло по одному измерению — одномерный мир. Но происходит второе сознание, и создается двумерный мир людей, поперечный первому, как плоскость лужи поперечна падающему дождю. Лес — одетый листовой. И вот глубокий смысл слова люд: путь одного человека должен быть направлен к наибольшей площади другого человека и, возвысившись, как копье в латы, передать свой толчок всему пути второго человека. Я уже составил словарь слов на Эль, но их больше. «...» В любви, как это отчасти узнаывают слова — люди, лель, ляля и крест, душа одного встречается душу другого под прямым углом к наибольшей величине второго сознания и передает ему свое движение».

Разложение слова, 1915–16.

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

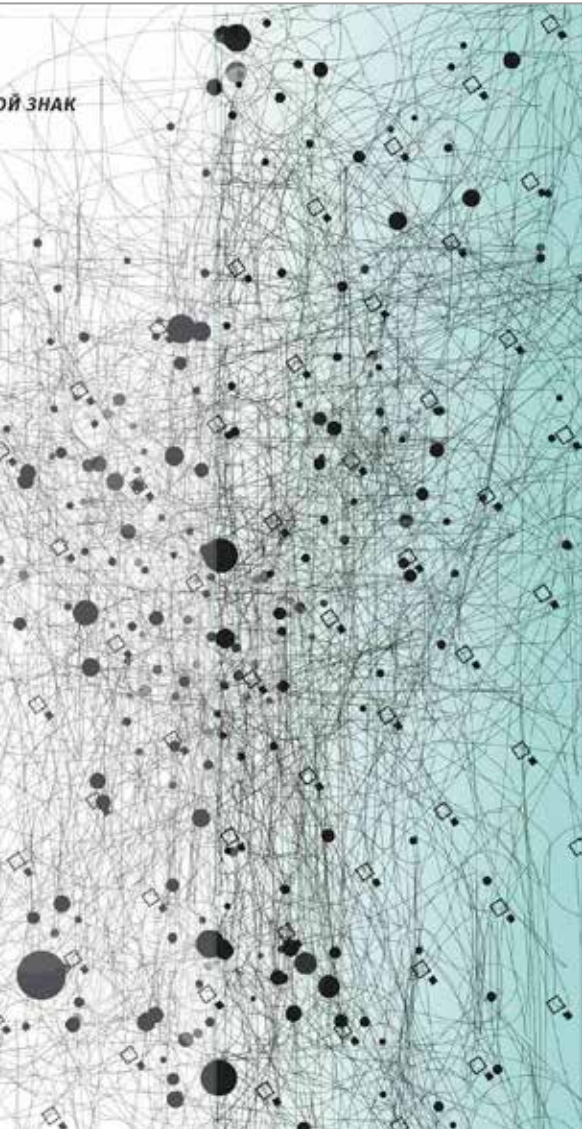
103

104

105

106

MITOSZ ÉS TUDOMÁNY A MODERN KOZMOLÓGIÁBAN	4 igaz, az első történetet legalább érti is, tudja, hogy miről szól, szemben a számára fölöttébb homályos másodikkal, mégis e másodikkal mint „tudásnak” a jegyében fogja az elsőt meseként jellemezni. Hiszen e másodikat a tudomány szállítja a számára: a tudomány, ahol olyan különleges emberek tevékenykednek, akik értik azt, amit ő nem ért, s – divatos zsurnalisztikai fordulattal – képesek „agyukkal átlátni, kifürkészni” a kozmosz titkait. Valószínű akkor is így lesz ez, ha kedves olvasónknak a klasszikus human kultúra jegyében fönntartásai vannak a „reál” kultúra ma oly jellemző dominanciáját illetően, s kritikusan viszonyul a természettudományos igazságok egyoldalú kultuszához. Mert vajon tagadhatja-e, hogy ő is aszimmetrikusan viszonyul e két történethez? A fogalmak: vákuum-fluktuáció, ösrobbanás, táguló és fölfűvődő világegyetem, valahol tudata (vagy szíve?!) mélyén őt is misztikus érzéssel fogja eltölteni, s ha nem is hisz a világegyetemmel kapcsolatos végérvényes igazságokban, mégiscsak úgy fogja érezni, hogy második történetünknek több köze van a világegyetem valamiféle „valóságá”-hoz, mint Luvr vadkacsa szép meséjének. S valóban: amíg az első leírás az archaikus kultúrák mítoszainak egyike, egy szibériai halászó-vadászó törzs elbeszélése a világ keletkezéséről, mellyel Csingiz Ajtmatov A tengerparton futó tarka kutya című csodálatosan szép elbeszélésében találkozhatunk; a második az 1980-as években, egy tudományos konferencián hangzott el tudományos előadásként.¹ Mítosz és mese az egyik oldalon – tudomány a másikon. ¹ Vö.: Joseph Silk: Galaxy Formation. A. Hewitt, G. Burbidge, L. Fang Observational Cosmology. Proceedings of the 124th Symposium of the International Astronomical Union. Boston, Dordrecht, etc.: D. Reidel, 1987. 391. p. A most fölvezetett megközelítés igen kézenfekvőnek tűnik. Ám ha föllapozzuk a szóban forgó tudományos előadást, mégiscsak egy zavaró mozzanatba ütközünk. Az előadó Joseph Silk – a már idézett divatos zsurnalisztikai fordulattal a kozmosz titkait föltáró „különleges agyak” egyikének tulajdonosa – a következőképpen vezet föl előadást:	sát: „egy mítoszt fogok elmesélni Önöknek...” Tekintsük ezt tréfának? Vagy vegyük őt komolyan? S ha igen, mégis mi a különbség a mai tudomány és a régi mítoszok között? A tudomány – legalábbis a kozmológiát illetően – csupán költészet és mítosz volna? AZ EMBER VÉGES-VÉGTELEN TERMÉSZETE ÉS KOZMOLÓGIAI ORIENTÁLTASÁGA Luvr kacsa története az archaikus népek kozmológiai érdeklődését példázza. Mert bármily különbözőek és sokfélék is az ősi mítoszok, mindegyikben megtaláljuk a kozmológiát és kozmogóniát.² Az embert számos kritériummal különböztették már meg az állattól, s számos ilyen megkülönböztetést tehetünk, ám nehéz volna tagadni, hogy a mítoszeremtő költészet, s e költészet kozmológiai orientációja az emberi lét egyik karakterisztikus mozzanata. Ebben az értelemben mondhatjuk, hogy az ember „zoón kozmologikon”: egy olyan élőlény, akinek kozmológiája van, aki kozmológiailag orientált. ² Ma a „kozmológia” kifejezést a világegyetemre vonatkozó tudományos és nem tudományos leírásokra használják, beleértve ebbe a keletkezéstörténetet is, míg a kozmogóniát többnyire a Föld, a Hold, a Naprendszer és más lokális kozmogóniai objektumok kialakulására vonatkoztatják. Mi e két esetben a tágabb értelemben vett kozmológiáról, vagy egyszerűen kozmológiáról és lokális kozmogóniáról fogunk beszélni. A kozmogóniát jelző nélkül, a szövegösszefüggésnek megfelelően, a világegyetem egészének keletkezéstörténetére, azaz a „kozmológiai” kozmogónia értelmében is használjuk. Karl Popper egyszer úgy fogalmazott, hogy minden természettudomány tulajdonképpen kozmológia. S valóban: bármennyire is specializálódott a természettudományos kutatás a tudományos munkamegosztás hálójában, s bármennyire is elefejtkeztek már az „egész”-ről a háló különböző pontjain tevékenykedő specialisták, a természettudomány mint az európai

Рѳдженїе лїтофанїи

По мере усложнения водяного знака, особенно после появления необходимости получать портретный водяной знак, повторяя печатный сюжет на ассигнациях, а также в ходе совершенствования гальванических процессов была создана технология, при которой основной, исходный штемпель гравировался вручную на воске. При этом полностью воспроизводили изображение, например портрет.

Такой восковой штемпель называли «литофанія». Литофанїю графїтїровали, т. е. нанесли токопроводящий слой графїта. Затем гальваническим способом наращивали на восковую литофанїю медное отложение. Получалась матрица, с которой гальваноспособом получали отложение в виде медного штемпеля.

Далее уже шел известный процесс – копировально-гравировальный станок с пантографом, уменьшая изображение на штемпеле до требуемого размера, гравировал вращающейся тонкой фрезой на латуни или стали штамп – оригинал. С него делалась медная гальванополья – рабочий штамп и контрштамп, с помощью которых штамповалась сетка. Такая технология, с определенными элементами усовершенствования существовала до 90-х годов XX столетия.

И. А. Мясников

Восковой знак от рукописи мастера до бумажной бумаги

Технология ручного отлива

Прекрасные работы мастеров-бумажников, которые были показаны на страницах предыдущего номера журнала, были получены способом ручного отлива бумаги, которого нет в России уже более 30 лет.

Принцип ручного отлива, при всей своей внешней простоте, на самом деле – достаточно серьезное дело. Освоение ручного отлива бумаги – большая школа и практика получения высокохудожественных водяных знаков. Это возможность проведения различных экспериментов по совершенствованию работы над водяными знаками без больших затрат, связанных с выходом на промышленную машину. Но главное – в процессе ручного отлива можно ясно видеть четкий алгоритм получения бумаги с водяными знаками.

При изготовлении бумаги на круглосеточной машине операции, которые последовательно выполнялись при ручном отливе, объединены в непрерывный процесс. При этом если допускается нарушение последовательности взаимно связанных операций изготовления бумаги, то возникают различного рода проблемы, приводящие к потере качества водяного знака, других функциональных свойств бумаги, потере ее печатно-технологических характеристик.

□ ■ 7

При ручном отливе бумаги используются черпальный чан – емкость прямоугольной, иногда округлой формы, имеющей в поперечнике примерно 1,5 м, глубиной 1,2 м с наклонными передней и задней стенками, мешалкой в нижней конусной части и черпальная форма – ящик из хвойных пород дерева.

Между длинными сторонами ящика изнутри, касаясь подкладной сетки, с шагом 25–30 мм закреплены каплевидной формы в сечении упорные рейки. При качении формы они помогают обезвоживанию, разрушая силы поверхностного натяжения целостной пленки воды на поверхности сетки. Перед черпанием массы на сетку сверху накладывается декель – рамка из твердых пород дерева, проваренная в олифе для предотвращения намокания и прилипания волокон.

Часто, когда имелась возможность, для изготовления рамок применялось красное дерево, устойчиво ведущее себя в водной среде, долго сохраняющее прочностные свойства.

Az írás elmélete

RÉSZLETEK
GERRIT NOORDZIJ KÖNYVBŐL

A szerző a 3. fejezetben a vágott hegyű toll vonásait elemzi. Az *él irány merőleges az élvonalra* idézet egy alapvető geometriai felépítést juttat eszünkbe, mégpedig a kurrens o betűnél. A vonás ott a legvastagabb, ahol az o betű vastag szárán az élvonal merőleges a hegymozgásirányára. Ebből a részletből kiderül, hogy milyen szögben tartjuk a tollat. A vonás legvékonyabb szakaszán az élvonal egy vonalban áll a toll hegyével. Ha összekötjük az o betű két-két ellenétes pontját, a vékony és vastag szakaszokat, akkor két egymásra merőleges tengelyt kapunk (ellipszisztengely). Az alapvető geometriai felépítés mellett gondolkodni kell az ellenpontra is, ami egy pontpáros. Mozgáspályájuk alkotja a vonás kontúrját. Például, a kurzív n betűnél az ellenpont átvédviki a vonás kontúrjának másik oldalára. Itjen egy folyóírás, amikor az írószekért ritkán emeljük fel. Az ellenpontok helye, tájolása nem változik, viszont szemünk a vonások körvonalát másképpen fogja fel éppen ott, ahol fellelé és lefele húzott vonásokból áll a betű. A szerző ez alapján megkülönbözteti egymástól a megszakított és a visszatérő (kurzív) szerkezetű

**3. fejezet
Az él tájolása**

A [3] ábrán a vonások útvonalai és irányai különböznek, de ellenpontjaik (counterpoints) tájolása ugyanaz (lásd a kékel kitöltött vonásokat). Az ellenpontok tájolása meghatározza a vonás élvonalainak (frontline) helyzetét. Az él irány merőleges az élvonalra. (Az él irányja a tollhegy mozgásának irányja is lehet – ford. megj.) Ebből következik, hogy a vonás irányja nem esik egybe az él irányával. (Az élnek gyorsasága van, amely egyenlő a vonás sebességével, megszorozva az él és a vonás által bezárt szög csinuval. Arányuk változása a szög értékétől függ. Lásd az ábrán leírt a szöveget.) (...)

írást. Utóbbi írásmódban a lefele húzott vonásokat fellelé húzott vonások kötik egybe. A ritkán felemelt tollal az írás folyékonyabb és gyorsabb.

A 4. fejezetben a szerző különleges éleslással magyarázza el az egalizálás lényegét. A fehér tércső, valamint a normál és keskeny betűk alapján bemutatja a betűközök és a száraz közötti finom kapcsolatokat.

A 5. fejezetben a szerző a szó vagy szókép fölaltalását történetleg kiemelkedően jelentős eseménynek tartja. A színtekkel elkülönítettek a szóképek, amelyek a szövegben ritmusos alapeységé válnak. Magyarzatozt kapunk, hogy a betűben lévő fehér árnek köszönhetően a kurrens, kísébetű írásképe ritma egyetemes. Tehát, az írott szöveg eleve magában hordozza a tagolást, a színteljesen lehetőségét. Az üzenet kódolásának és dekódolásának fejlődési irányát a szó fölaltalása döntően meghatározza.

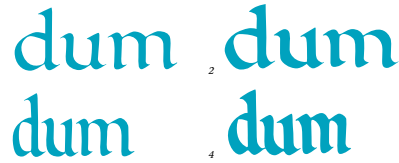
A [4] ábrán a vonás görbülete az élvonal irányába kanyarodik. Ebben a pillanatban az él teljesen megtartja (a). Ennek ellenére a vonás tovább ível, az él tovább lendül, de az ellenkező irányba.

A [5] ábrán a vonás hirtelen, minden átmenet nélkül irányt vált, és élesen felkanyarodik.

(...) Elméletben két lehetőség, két írásmód állhat. Az írott betűnél (script) a vonásokban az él egyetlen irányba mozog, ez az eset megszakított (interrupted) szerkezetnek nevezem. Másik esetben a vonásokban az él ellenétes irányú és visszaforduló, amit visszatérő (returning) szerkezetnek nevezek.

A kézírásban azokat a vonásokat, amikor az író maga felé húzza a tollat, **lefele húzott (ereszkedő) vonásoknak** nevezzük, másik eset-

**4. fejezet
A szó**

Nyelvünkben a szavak mondatokká állnak össze, írásunkban a szavak sorokba rendeződnek. Önmagában az írott szó semmit nem jelent. Amikor tanulmányozom az írást, akkor mellőzöm a szavak értelmét. Amint elgondolkodom jelentésükön, a nyelvvel érintkezem. (...) Egy gyermek, aki

dixit Dominus ad me: Sume tibi libro grande et scribe in eo stylo hominis: Velociter spolia detrahe cita praedare. Isaías 8:1
És monda nékem az Úr:

mondhatni véletlenül tűnnek elő a fekete vonások közül. Emiatt tartom fontosnak a fehér tércsőzt a szóban.
A 4.1 ábra érzékelteti azt, hogy milyen mértékben fontos a ritmus az írás gyakorlatában.
A 3. szó betűi keskenyebbek

A 6. században még nem különülnek el egymástól a szavak. Azok a tagolások, amelyek szóközökre használtak, valójában a mondatok, illetve a szavak mégé beszűrt mondatzáró jelölések. A 9. században a szóközök használatát elfogadott szabállyá válik. Korábban, a 8. században a különálló szó csak azokban a másolóművekben terjedt el, ahol az író hittérítőket útjuk során megfordultak. A még korábbi írországi és angliai kétdésekben pedig felfedezhetők a sorok szavakká felbontása. Sőt, a még régebbi kéziratok, ahol szóelkülönülést láthatunk, kizárólag mind írországi eredetűek, és a 7. századra keltezhetők.

(...) Egy szó, az író formaközből készít alkot. A szó ritmusú szétesszű egyáltalán nincs ténik a szó, mégben is, ha a betűben követik egy

68 MAGYAR

Röviden ennyit kívántam elmondani vizsgálódásaimról, amikor a szó kialakulásának nyomába eredtem. Következésem nyilvánvalóan egy hipotézis. Nem vagyok jártas a kéziratok világában, megfigyeléseimet csupán a hasonmás kiadások képeinek leírásaira alapoztam. A szó eredetének felderítése egy komoly kutatófeladat, amely még várat magára. Habár csak képzeletben él a névtelen írországi leleményes fölaltaló, aki megalkotta magát a szót, mégis megkérdezném tőle, hogyan pattant ki fejéből ez a jelentős idea? Talán azt válaszolná, hogy a mondatvégi színtetek adottak az ölelet, amelyek kissé felbontották a szövegképe ritmusát, összhangját. Továbbá szerepet játszottak az íráshibák és a véletlenül kihagyott színtetek, amiket minden másólok követett. Valamint még egy kérdésem lenne elképzelt kollégáimhoz, de az adott korszakról nem tudna rá válaszolni: a korábbi írországi fagotám, ahol a 7. században útjára indult az európai kereszténység. Az akkori

Isaías 52:7 Quam pulchri super montes paederis adnuntians et praedicantis pacem (...)
dicentis Sion regnavit Deus tuus.

Mily szépek a hegyeken az örömdundónak lábai, a ki ezt monda Sionnak: Uralkodik a te lstened!
Ézs 52:7 (Károli ford.)

A ligatúra egyszerűbbé teszi a vonások szerkezetét, ami jót tesz az elkülönült szónak. A 7. században az arab írásban erősen elterjedt ez a szokás, kevés kivételtől eltekintve maod-nem minden szó ligatúra volt. Az arab feltalás elterjedt az európaiól, mert nem a jeleken belül és a közöttük lévő fehér tércsőzn alapul, hanem a feketéké összekötő vonásokon. Ugyanakkor nyilvánvalóak azok a párhuzamos tendenciák, amelyek a 7. században figyelhetők meg, a fejlődésnek indult kultúrák utat vágók maguknak az írás területén is, mégpedig a szavak elkülönítésével. A kérdés, hogy ismerték-e egymást az arabok és az írek, többször is felmerült a jellegzetes kelta indafonatos díszek és az arab írás hasonlósága kapcsán, de olyan bizonyosdom alakult ki, hogy a művészettörténet szak-lírodolomban ezt a hasonlóságot inkább kuriozumként emlegetik. Attól tartok, hogy kérdésfeltevesemre ugyanaz a sors vár. Megfigyelésemet nem kívánom tudományos ténynek bedlítani, csupán hangsúlyozni szeretném, hogy milyen fontos volt a szó elkülönülése, önállóvá vádása.

Dominus dedit mihi linguam eruditam ut sciam sustentare eum qui lassus est verbo erigit mihi aurem ut audiam quasi magistrum. Isaías 50:4

Az Úr lsten bölcs nyelvet adott én nékem, hogy tudja erősíteni a megfáradtat beszéddel, fölserkentí minden ranggal, fölserkentí fülemet, hogy hallgassak, miként a tanítványok.
Ézs 50:4 (Károli ford.)

Egy ilyen szöveget majdnem lehetetlen elvasni. Az olvasás fölaltalása az egységes szövegsorok megbontásán alapul. A szóvet ritmusában a legkisebb színtet elég ahhoz, hogy az elkülönült szavak ritmusos alapeységé válnanak. Visszatekintve az időben, ez a fölaltalány kézenfekvőnek tűnik. Az már kevésbé kézenfekvő, hogy a szóvet ritmusának megbontása, amely megkönnyíti a kézíratos kísébetűs (minuszkula) szövegek befogadását, pont az írott szóvet lényegében, a szövegsorok ritmusos egyenletességében rejlik. Az ábcé fölaltalásának jelentőségét a szavak fölaltalását tartom a legfontosabbnak. A szó és levegyű az olvasás lehetővé tették a nyugati civilizáció megszületését.

Könyvemben szétszórtan találhatók latin nyelvű bibliai idézetek. A példákban különféle kontrasztokat és felépítéseket mutatok be. A kontrasztok három típusát lásd a 2. fejezetben.

Videte quilibis literis scriptis vobis mane manu. Gal 6:11
Látjátok, mekkora betűkkel írok néktek a írásaim jellel (a jelölővel) társul.
Gal 6:11 (Károli ford.)

Ha jobban megnézzük, maga az A jel ebben az esemény-sorban nem játszik főszerepet. Mert nem az írás mint olyan változik meg, hanem a jelentés, amely a jellel (a jelölővel) társul. A grafikus jelek struktúrájának változását sehogsem sem tükrözi az úgynevezett írástörténet. Lényegében előttünk nem az írás mint olyan, hanem a helyesírás változásának felváltott képe áll. Ez a séma durván elnagyolt, mivel egy írást fonetikus írásként meghatározni csak az adott nyelv szabályainak megvilágításában lehetséges. És ez minden nyelvénél egyedi. Például, a mai malaj nyelv helyesírása sokkal közelebb áll a fonetikus íráshoz, mint az angol helyesírás. Ezenkívül az előbb említett szemantikus kép inkább az íróra vonatkozik. A maió nyelvet beszéző úgy tartja, hogy fonetikususan ír, azonban másképpen olvas, pontosan ugyanígy, mint az egész

nyugati civilizáció, mert olvasáskor pillanatok alatt felismeri a jelekből álló egy vagy több szóképet, amelyek lexikai többletjelentéssel bírnak. Ebből kifolyólag az olvasó úgy olvassa a nyugati írást, mintha szóelőírás lenne, viszont ez csak akkor lehetséges, ha a leírt szavak grafikai ritmusmal rendelkeznek. Természetesen a helyesírás szorosan kötődik az íráshoz, de a kettő nem ugyanaz, ahogyan a helyesírás története sem azonos az íráséval. Személy szerint nem tudom, hogy milyen lehet az utóbbi, hiszen az írás történetének megírása még várat magára.

A fordítás Gerrit Noordzij (2005) *Stroke. Theory of writing*. Hyphen Press London könyve alapján készült. ISBN 978-0-907259-30-5

Cikkünkben a latin bibliai idézetek helyesírását a szerző kalligráfiai után vettük át. Az eredeti, kézzel rajzott ábrákat és a kalligráfiai részleteit vektorizáltuk. A kapcsolás készítését tett rajt [3,4,5] forrásra: Gerrit Noordzij (2000) *Lettercutter*. Hartley & Marks Publ. Vancouver. 9-10. old. ISBN 978-0-88179-175-4

Fordította Voronka Vera

